

- 2022_Anul AGÂRBICEANU (XXXVI): ați făcut târgul?
 - cum trec toate în lumea asta! - un triumf al Ardealului?
 - „Luceafărul” a dat literaturii române doi scriitori autentici!

Anul Agârbiceanu
Anul tinerilor oțeliți!

Agârbiceanu

tribunism

șagunism

Miroase a pământ și tămâie?

Erau două firi opuse,
unul furtunatic ...
celălalt ca un
fluviu cu ape limpezi
nu vroia să-i
recunoască nici
un dar scriitoricesc!

cum trec toate în lumea asta ... !

Pe mine tot Goga m-a desmîntat de la versificare!

Goga ... nu avea o deosebită simpatie
 pentru **acest tînăr sfios și feciorelnic ... ?**

„Luceafărul” a dat literaturii române
doi scriitori autentici!

Toată viața părintelui Agârbiceanu e o linie
 simplă, de o simplitate maiestooasă, care
 arareori s-a lăsat înmlădiată de
 ispitele ambiției!

2022 pe urmele lui Ion Agârbiceanu 2022

Cunoscând localitățile în care familia și Ion Agârbiceanu s-a stabilit (chiar și temporar): Cenade, Someș-Odorhei, Bucium Șasa, Orlat, Cluj - amintirile din „Ulița sașilor”, sunt păstrate de scriitor din copilărie, putând fi localizate în Cenade. Finalizăm reproducerea povestirii lui Ion Agârbiceanu „Ulita sașilor”, apărută în Tribuna (Cluj, 1957): «Am stat cam mult cu sasul că aveam o vorbă mai grea cu el. - Ce vorbă, Ilarie? -Știam că are de vînzare un loc de două jugăre și vream să-l cumpăr eu. -**Ați făcut târgul?** -Cu mare greutate. E sgîrcit rău jupîn Mihel. Așa m-a legat să nu spun la suflet de om pînă ce nu va fi întabulat locul pe mine, să nu afle ceva popa lor și să-l facă să strice târgul. De bani îi ard călcîiele că-i dator la bancă și avocatul ei îl amenință cu licitarea averii. -Nu vînd bucuros la romîni? -Nu, dar n-au încotro, că puțini sînt sașii cari mai cumpără pămînt.

Ei au destul, încît abia îl mai pot lucra. Am luat-o pe uliță înapoi și am ieșit în sat, cu mireasma piersicilor în jurul nostru.

- Ai avut banii la tine, Ilarie? -Numai arvuna. Dimineață te rog să vii și dumneata să facem și contractul și să-i plătesc tot.

- Pămîntul e bun? -Clasa întîia, și e la o zvrălitură de băț de sat, pe loc șes. -Dacă nu ți-ar ajunge banii o să mai pun eu.

- Mulțumim, bădiță Vasilie, am banii puși de-o parte de mult. Pînă acasă n-am mai vorbit. Ilarie era cufundat de bună seamă în gîndurile legate de cele două jugăre, iar eu mă gîndeam **cum trec toate în lumea asta; toate așezările omenеști odată cu scurgerea veacurilor**. Iată și coloniștii aceștia sași cari au hălăduit printre romîni de cîteva veacuri ca o clasă privilegiată, - se macină din an în an ca și zidurile din „coșteiturile” lor. **ION AGÂRBICEANU**». (Din „Amintirile”).

Din cap., „**O conștiință tulburată**” (Monografia „**Ion Agârbiceanu**”, autor istoricul literar Mircea Zăciu, 1972) am reținut prezentarea anilor 1905-1906, puțin cunoscută din viața marelui scriitor - petrecută la Facultatea de Litere Budapesta.

Dorind să devină profesor, Ion Agârbiceanu se înscrie la secția de limbi clasice, istorie și română. Reproducem nota din „Colecția prof. Al. Culcer” (Someș-Odorhei, 14 iulie 1904, apărută în „Înfruntare și mîngăiere - **Cultura Creștină**, an. XII 1937, nr. 4-5): «Despre împrejurările reîntoarcerii la studii în Budapesta, scriitorul ne dă cîteva detalii: „În toamna anului 1905, după ce petrecusem un an la Blaj, ca „subprefect” la internatul Vancean de băieți, prietenii - între care răposatul profesor și harnic cercetător literar Ion Rațiu - mă îndemneau să mă înapoiez la Budapesta, să fac și literele, după ce terminasem teologia tot la Universitatea de acolo. Eu mă codeam mereu, dar sfîrșii prin a ceda, mai ales că puteam isprăvi în doi ani. Mi se dădu o bursă, și pe deasupra, și un împrumut de 100 cor., de la canonicul Micu Moldovan, și am plecat în capitala Ungariei și m-am înscris pentru limbile clasice și istorice»». Într-o altă notă sunt prezentați toți profesorii de la cursurile audiate de Ion Agârbiceanu, fără a termina efectiv anul de studii: «**Alexics György** (1864-1936) a condus o vreme Catedra de Limba și literatura română de la Universitatea din Budapesta. A publicat o serie de articole de lingvistică și etnografie, culegeri de folclor. Etc. Traduceri din românește în Budapești Szemle. **Ciocan János** (1850-1915); profesor de Limba și literatura română, la Universitatea din Budapesta între 1898-1908. A redactat revista Albina. **Fejérpataki László** (1857-1923); profesor de arhivistică. Între numeroase lucrări, e cunoscut pentru ediția originalului Cronicii Notarului Anonim al regelui Bela, și pentru Documente heraldice maghiare (Budapesta, 1901). **Hegedüs István** (1848-1925); s-a ocupat de literatura umanismului maghiar, cunoscut și pentru traducerile lui. A scris: *Idealul în artă* (1870), *Idealul elenistic și creștinismul* (1878), *Janus Pannonius și umaniștii* (1893) ș.a. **Kuzsinszky Balint** (1864-1938). Publică colecția „Budapest régiségei („Antichități budapestane”). Cunoscut pentru studii arheologice ca „*Aquincuum și vestigiile sale* (1890), *Pannonia și Dacia* (1895), *Inscripții panonice* ș.a. **Lang Nandor** (1871-1952). Din 1905 a redactat *Philologiai Közlöny*, autor al unor lucrări de arheologie, filologie clasică și filosofia culturii. **Mangold Lajos** (1850-1912), profesor de istorie antică. Autor al unei Istorii a originii poporului maghiar. **Némethy Géza** (1865-1937). Profesor de istoria literaturii latine. Lucrări: *Viața și opera lui Vergiliu*, *Elegia romană*, diferite ediții și traduceri din scriitori latini. Redactor al revistei *Egyetemes Philologiai Közlemenyek*. **Pasteiner Gyula** (1846-1924), autor al unor lucrări de istoria culturii. A redactat revista *Művészei ipar*. A scris: *Știința actuală despre istoria artelor vechi* (1875) și o *Istorie a artei din cele mai vechi timpuri pînă în prezent* (1885). **Simonyi Zsigmond** (n.1853), autor al unui dicționar de gramatică istorică maghiară și al altor lucrări de filologie maghiară. **Ponori Thewrewk Emil** (1838-1917), întemeietor al societății filologice budapestane. A redactat *Egyetemes Philologiai Közlöny*; inițiază publicarea unor traduceri din literatura greacă și latină. A tradus *Iliada* (Pozsony, 1865), *Comediile lui Aristofan* (1880) și din Anakreon (1885) etc».

Criticul literar Mircea Zăciu, surprinde - din această perioadă - relația dintre Ion Agârbiceanu și Octavian Goga, cei doi tineri colaborând la revista „**Lucefărul**”. Reproducem pasajul: «E cert că legăturile lui cu „Lucefărul” se întețesc acum, nu numai sub raportul unei colaborări mai intense în

paginile revistei, dar și prin stabilirea unor prietenii, cu Tăslăuanu și O. Goga. Ultimul nu avea o deosebită simpatie pentru acest tânăr sfios și feciorelnic. Versurile cu care încerca să forțeze poarta literaturii îl agasau. „**Miroase a pământ și tămâie**”, spunea despre el. Tăslăuanu explica nepotrivirea celor doi prin opoziția temperamentală: „**Erau două firi opuse, unul furtunatic**, cu o structură împletită din fulgere șerpuitoare, bogată și plină de surprize, iar **celălalt ca un fluviu cu ape limpezi**, în care cerul își oglindește frumusețile și tainele (...) **Toată viața părintelui Agârbiceanu e o linie simplă, de o simplitate maiestooasă, care arareori s-a lăsat înmlădiată de ispitele ambiției**. Fostul conducător al „**Luceafărului**” pretinde chiar, în „Amintirile” sale, a-l fi susținut pe Agârbiceanu împotriva lui Goga, „**care nu vroia să-i recunoască nici un dar scriitoricesc**”. Dimpotrivă, autorul Arhanghelilor va aduce un omagiu leal poetului,. Fără nici un reproș pentru asprimea cu care fusese tratat în începuturile sale. Recunoașterea superiorității poetului, determinantă pentru renunțarea la versificări, e deplină: „Mulți „stihuatori” din generația de atunci și-au frînt condeii în fața adevăratului talent care se ridica. **Au simțit că ei sînt departe de adevărata poezie (...) Pe mine tot Goga m-a desmîntat de la versificare**. Trimisesem „**Luceafărului**” o poezie, „**Furtuna**”, pe care Goga, membru în comitetul de redacție, după ce o cetise, o rupse. Așa m-am hotărît să încerc eu proza, ajungînd colaborator statornic al „**Luceafărului**”. Oricum, foarte curînd se va recunoaște că „**Luceafărul**” **a dat literaturii române doi scriitori autentici: Pe Goga în poezie și pe Agârbiceanu în proză**. De altfel, volumele lor de debut, „**Poezii**” și „**De la țară**” aveau să-i înfrățească încă o dată, prin apariția simultană, în toamna lui 1905, în editura revistei. Agârbiceanu scrie, cu proverbiala sa modestie: «Apariția volumului de „**Poezii**” la Luceafărul în Budapesta” a fost **un triumf al Ardealului**, dar mai ales al nostru, a celor grupați la Luceafărul. Noi de mîndriam în chip deosebit. Parcă văd și acum acele dintîi volume aduse de la legătorie, ediția simplă și ediția de lux. Cu Oct. Tăslăuanu, - care a pornit editura de la Luceafărul, cu Iosif Șchiopu, luam exemplarele cu miros de cerneală proaspătă, ne felicitam pentru tehnica frumoasă a cărții și făceam socoteala cîte se vor desface. **Succesul primului volum de versuri a lui Goga întrecu toate calculele noastre**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-agarbiceanu-xxxvi-ati-facut-tirgul-cum-trec-toate-in-lumea-asta-un-triumf-al-ardealului-luceafarul-a-dat-literaturii-romane-doi-scriitori-autentici-166114.html>

2021-Anul Agârbiceanu (XXXVI): ați făcut tîrgul? - cum trec toate în lumea asta! - un triumf al Ardealului? - „Luceafărul” a dat literaturii române doi scriitori autentici!

Marius HALMAGHI 04.09.2022 20:03 381 vizualizari 0 comentarii

În: *Tribuna*, 04 septembrie 2022